Miturile Creației în viziunea lui Victor Kernbach

Marin Nedea
Evaluare parțială 1, semestrul I,
Disciplina Fundamentele Psihologiei,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației,
Universitatea Spiru Haret
Noiembrie 24, 2018

Despre Victor Kernbach

- Născut la Chișinău, în 1923, în perioadă de plină amintire a Primului Război Mondial
- Se refugiază la București în vara lui 1940, unde face cunoștință, pentru prima data cu tumultul vieții unei capitale europene
- Studiază filozofia la Universitatea București (1942-1946), cu o întrerupere de doi ani pentru a pleca pe front. În paralel, scrie în gazeta "Vremea" a lui George Ivașcu
- Debutează cu un eseu literar – "Aspecte din Literatura Rusă" și continuă cu traduceri din limba rusă precum și o carte de reportaje despre Gruzia.
- Publică "Rime" și mai târziu începe să integreze miturile în primele sale opere, "Freamăt Galactic" și "Luntrea Sublimă", ambele exploatând miturile prin îmbinarea lor cu universal literaturii științifico-fantastice.
- Pasiunea sa pentru mituri duce însă și la publicarea unei prime lucrări dedicate miturilor – "Enigmele miturilor astrale" (1971) urmată de "Miturile Esențiale"(1978) iar mai târziu de un "Dicționar de mitologie generală" (1983 și 1989)
- Se stinge fulgerător, în 1995, la vârsta de 71 de ani, dar nu înainte de a publica ultima sa operă din universul mitologiei - "Universul mitic al românilor" (1994) despre care Prof. Dr. Gheorghe Vlăduțescu spune:

"*Lucrarea aceasta îl confirmă pe Victor Kernbach. Același erudit, dacă se poate spune așa, înspăimântător și același reorganizator subtil al unei materii parcă de neconceput că există*".

Dragostea lui Victor Kernbach pentru mitologie si intenția sa de a integra miturile din toate culturile în operele sale literare, fie ele poezie sau proză, au fost elementele cheie care au dus la publicarea lucrării "Miturilor Esențiale" în 1978, deși autorul construise inițial lucrarea în cauză doar ca pe un jurnal bibliografic și de studiu personal pentru al ajuta cu celelalte lucrări ale sale.

Miturile esențiale

Victor Kernbach împarte miturile esențiale în patru mari clase:

- Miturile memoriale
- Miturile fenomenologice
- Miturile cosmografice
- Miturile transcendentale

În cadrul ”miturilor memoriale” sunt strânse miturile care amintesc de evenimente memorabile din trecut, evenimente care au șocat și care au dus la psihoze colective prin magnitudinea lor.

Putem vorbi aici despre invenția focului, despre revoluția agrară sau pur și simplu despre încercarea empirica de a explica diverse fapte neobișnuite.

”Miturile fenomenologice” se adresează fenomenelor cosmologice, existenței omului (facerea lumii) precum și elementelor de foc, aer, apă și pământ.

”Miturile cosmografice” se ocupă de tot ceea ce este divin/divinitate:

- Zei și locuințele lor universale
- Panteonul
- Lumile coexistente (cerul, pământul și subpământul) ca lumi divine și/sau demonice

”Miturile transcendentale” se ocupă de:

- Originile omului arhetipal, strămoșul tuturor
- Destin
- Dualitatea universului și vieții (viață-moarte, lumină-întuneric, bine-rău)
- Simboluri ale condiției umane (precum zborul Icaric)

Victor Kernbach reconsideră toate miturile dintr-o nouă perspectivă, regândind clasificarea inițială în favoarea unei noi perspective, care să elimine o parte din întrepătrunderile clasificărilor inițiale:

- Cosmogonia
- Elementele
- Panteonul
- Arhetipurile

- Destinul
- Spațiul
- Timpul

Cosmogonia – actul mitic al Începutului

Cosmogonia se împarte la rândul ei în trei elemente care compun actul mitic al începutului:

- Teogonia
- Cosmogonia
- Antropogonia

Universul creat din Haos, lumina despărțită de întuneric, binele despărțit de rău.. sunt toate mituri ale creației, ale dublului act creator inițial, al Universului și al Omului.

Haosul primordial – monstrul androgin, perechea de principii, precum Yin/Yang în mitologia asiatică, care nu sunt chiar opuse, ci mai degrabă complementare, sau pur și simplu masculinul și femininul, sunt toate reprezentări ale acelorași elemente, ale unui dualism perpetuu.

Victor Kernbach enumeră și excepțiile din lumea Miturilor Creației, cum ar fi mitul unui zeu african care imprimă un impuls haosului inițial, primordial, creând o mișcare de rotație care duce la apariția unui ou gigantic, despicat în două, precum două principii care se atrag și gravitează permanent unul în jurul celuilalt, contrare dar și în echilibru.

Actul creației cosmice este mereu urmat de actul creației antropogonice. Materia creatoare este, de cele mai multe ori, lutul (omul htonic), tină sau pulbere. Elementul teluric al actului creației invocă întrucâtva unitatea materiei; omul este creat din aceeași materie din care este creat Pământul, Luna și celelalte elemente ale universului cosmogonic.

În unele mituri Divinitatea insuflă viață elementului teluric cu ajutorul propriului sânge (Se vede aici dorința omului de a se simți apropiat de divin prin însuși actul creației.) iar în altele, mai rare, cu ajutorul apei primordiale.

Sunt însă și mituri în care actul creației implică plante, pietre, ”oul primordial”, animale (păsări, reptile, insecte, mamifere).

Forme mai rar întâlnite ale mitului creației vorbesc despre forma androgină despicată, prin puterea divinității, în două, formând perechea umană. În unele mituri târzii actul creației este cel mai glorificator act al divinității.

Alte mituri împart omul între simplul ”ajutor/slujitor” al divinității și ”beneficiarul” lumii create, a omului care tinde către divinitate.

Un element comun al tuturor miturilor îl reprezintă libertatea acordată omului de către divinitate, de a-și trăi viața cum dorește, divinitatea doar călăuzind, arareori pedepsind, dar niciodată interzicând.

Unele mituri sunt la rândul lor compuse pe baza altor mituri, mai vechi sau mai noi, precum *”Enuma Elsih”*, în care zeul Marduk creează lumea dezmembrând monstrul Tiamat, reprezentând principiul feminin al apelor sărate primordiale după despărțirea de Apsu – principiul acvatic masculin. Legenda este o preluare al mai vechiului mit sumerian în care Nammu creează un munte ”*monstruos”* cu baza pe glia Ki și cu piscul pe cerul An.

”Miturile Esențiale” ne poartă prin miturile creației din elementele naturii îmbinate cu cele cosmice (Soarele și Luna), expune triumful zeului Ra (din miturile egiptene) în alte culturi, ne expune universului vedic, unde Vishnu doarme pe cobra Ananta/Shesha (simbol al absenței timpului) și care prin actul trezirii din somn devine creatorul timpului.

Cosmogoniile culturii indiene sunt cuprinse în cele patru Vede, în Mahabharata, în comentariile filozofice asupra tradițiilor vedice din Upanishade si Brahmane precum și în culegerile de texte Manusmriti (în acest moment destul de controversate datorită utilizării lor de către Guvernul Colonial Britanic ca bază pentru stabilirea legilor Hindu, existând suspiciunea de modificare a textelor pentru a favoriza Guvernul Colonial Britanic)

De la oul de aur și sacrificiul creatorului, până la principiile Yin/Yang ca forțe primordiale, până la omul cosmic Pan-ku (cel născut înaintea tuturor și prefăcut în tunet), Soare, Luna, Lumea și Munții – întregesc multitudinea de cosmogonii di variate culturi.

Cosmogonia reprezintă, în esență, o poveste despre ”Spectacolul Creației” prin dezlănțuirea elementelor naturii în forma lor primordială/elementară.

Prin dualitatea acestor elemente, reprezentate de bine-rău, masculin-feminin ni se arată modul în care concepțiile mitologice s-au format, indicându-ne fazele formării acestor concepte:

- Spaima primordială
- Învățarea utilizării elementelor naturii:
  - Crearea focului → iluzia stăpânirii focului
  - Navigarea pe mări:
    - Folosirea apei → iluzia stăpânirii apei
    - Folosirea vânturilor → iluzia stăpânirii vânturilor
  - Cultivarea pământului
- Frica de incendii, fulger, inundații, cutremure, uragane ← acceptarea faptului că omul nu are control asupra elementelor naturii și atribuirea controlului divinului.

Prin prisma celor de mai sus, miturile cosmogonice sunt ”mărturiile protoistoriei umane și o istorie a primelor intuiții asupra relației dintre om și cosmos” (Victor Kernbach)

Bibliografie:

”*Miturile esențiale*” - Victor Kernbach - Editura Științifică și Enciclopedică – 1978

”*Luntrea sublimă*” - Victor Kernbach - Editura Tineretului, București – 1961

Referințe on-line:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Victor_Kernbach
- https://en.wikipedia.org/wiki/Yin_and_yang
- https://en.wikipedia.org/wiki/Nammu
- https://en.wikipedia.org/wiki/Manusmriti
- http://wordscrumb.blogspot.com/2012/05/luntrea-sublima-de-victor-kernbach.html
  https://radioromaniacultural.ro/30157/